

"Novruznamə" dən...

*Öz tarixini yaza bilməyən xalqın nəinki tarixini, hətta talyevini də başqaları yazır...

*Çağımızın İslam dünyası ərəbi ölmüş dəvə kimidi... ****

*Biz Qərbə çata bilməsək də... çalışaq ki, onu ötüb keçək...

*Şərq ideyası Qərbə sümürüləndən sonra, yenidən Şərqə qayışdanda görən özünü tanıırmı? ****

*Davaz və məhdud cəmiviyətlərin sonunda küberliyi iyrənc görükür...

*Səhər açılında bir qarışqanın ardınca düşüb gedin, günün sonunda görəcəksiz - həyat necə mənali imiş...

*Nə Qərb Şərqi başa düşəcək, nə də Şərq Qərbi - ortadakalar heç birini...

Şərgin yerində Qərb əkmək istəyirlər. Bilirsiz nə bitəcək? Kol-kos...

*Rahid Ulusel
"Narin düşüncələr" dən...*

"...Mənim çox yaxın, sözünə sadıq olan bir simsarım rica etdi ki, Novruzun yaranma tarixini ərz eləyim. Mən də dostumun xahişini nəzərə alıban ən qiymətli olan söz vasitəsi ilə qısaca da olsa bu barədə ərz etməyi özümə borc bildim..."

Bu risaləmdə Novruzun əsil çöhrəsi, hansı hökmdarın əyyamında Novruzun bayram edildiyi bəyan edilir və o günlərin niyə bayram edilməyin müxtəsər səbəbi açıqlanır.

Məlumdur ki, həmən gün Günəşin dövr etməsi ilə bağlıdır. Belə ki, qədimlərdə Şah Cəmşid, Günəşin dövr etmə sırrını biləndən sonra onu bayram etməyə fərman verdi. Qeyri hökmdarlar da dəxi bunu bayram etmeye başladı. Belə nəql olunur ki, şah Kəyumərs hökmdar olandan sonra aylara, günlərə ad qoymaq qərarına gəldi ki, həmin günlər camaatın yanında qalsın. Günəş Qoç bürcünə varid olan birinci sübhə o Novruz adını qoydu; saray əhlini və cəmi üləmanı bir yerə yığıb əmr elədi ki, təqvimini bu günün səhərindən başlasınlar. Müdriklər də onun əmrini yerinə yetirdilər. Həmən gün xalq arasında da bayram sayılırdı və bu barədə şahlığın dörd bir tərəfinə car çəkildi; çaparlar, qasidlər göndərildi... o vaxtdan üzü bəri Novruz İranda və Turanda bayram edilməkdədir. Hələ üstəlik Əfridun şah əmr elədi ki, harda olur-olsun, onun məmurları ədalətli olmalıdır. Həm də şah öz torpağını oğlanları arasında bölüşdürdü. Bu minvalla Türküstən, Rum eli və İranın bütün hökmdarları bir-biriylə qohumduurlar...

Novruzun bayram edilməsi İskəndər - Zülqərneyin əyyamına qədər davam etdi. Amma, əhali get-gedə Uzun ili bayram saymayı yadırğadı. Şah Ərdəşir təzədən Novruzu bərqərar etdi... Bu hal Ənuşirəvanın şahlığına qədər öz qüvvəsindhə qaldı. Fəqət sonradan Ənuşirəvan, Kəyumərsin və Cəmşidin fərmanını qüvvədən saldı ki, qoy Uzun il gəlib çatsın, sonra Novruzu yenidən bayram etməyə başlasınlar... Bu hal Xəlifə Mömünün əyyamına qədər dəyişmədi. Xəlifə Mömün əmr etəki "Günəş Qoç" ürçünə girən günü Novruz sayılsın. Buna müvafiq "Mömünün nücum cədvəlləri" tərtib olundu ki, təqvimdə indinin özünəcən bu cədvəllərdən istifadə olunur... Daha sonra gələn hökmdarlar Novruz gününün yerini lazım bildikləri kimi dəyişdi; hər hökmdar Novruzun vaxt-vədəsini öz bildiyi kimi yozdu...

Bu hal, dinimizin dayağı, böyük Sultan Məlikşaha qədər davam etdi. Allah onun imanını kamil eləsin; Sultan Məlikşahın fərmani bu oldu ki, Novruzun günü əvvəlki tarixinə qaytarılsın. Bu məqsədlə Sultan Məlikşah Xorasandan üləmalar gətirdirdi. Üləmalar rəsədxana tikdilər, üsturlab, cürbəcür cihazlar qurdular, gecə-gündüz Günəsi, Ayı müşahidə etdilər, ayların, günlərin uzun-qısalığını ölçdülər və ən nəhayət Qovruzu fərvərdin ayına keçirdilər. Amma, əcəl şan-şöhrət sahibi olan Sultan Məlikşaha aman vermədi ki, başladığı işi axıra qədər yerinə yetirsin...

Novruz barədə əsl həqiqət bundan ibarətdir ki, bunu da biz təfərrüati ilə özümüzdən əvvəlki üləmaldan eșitmışık... Allah-Təala haqq dünyasına köçənlərə rəhmət, qalanlara uzun ömür qismət eləsin..."

